

1 חוץ למקומו, הקרבן פסול ואין בו כרת למי שאוכל ממנו, אך אם
 2 חישב לאכול את הבשר חוץ לזמנו, הקרבן פגול, והזיבת עליו כרת
 3 על אכילתו.
 4 ממשכה הברייתא: ואם אותה מחשבה שחישב בעבודה הראשונה
 5 ליתן את הניתנים למטה למעלה, חישב לזרוק אותה זריקה למטה,
 6 הקרבן פסול על ידי מחשבה זו, שכיון שחשב לזרוק במקום שאינו
 7 ראוי, הרי הוא כמי שחשב להשהות את הדם עד למחר ולא לזרוק
 8 כלל, שמשחבה זו פוסלת, וכדלקמן. ואם לאחר מכן, כשעסק
 9 בעבודה שניה, חזר וחישב בן חוץ לזמנו בן חוץ למקומו, פסול
 10 ואין בו כרת, שאף על פי שחשב בעבודה השניה מחשבת חוץ לזמנו,
 11 אינו נעשה פיגול משום שלא קרבו כל מתיריו כמצותם, שהרי נפסל
 12 במחשבה הראשונה.
 13 הגמרא מסיימת את קשייתה: ואי שלא במקומו במקומו דמי, האי
 14 פסול - וכי כן הוא הדבר שהמחשב לזרוק את הדם שלא במקומו
 15 למחר, הקרבן רק פסול, הלא פיגול הוא, שהרי חישב לעשות זריקה
 16 חוץ לזמנה. אלא על כרחך זריקה שלא במקומו אינה כבמקומו,
 17 וכאילו זרק שלא על המזבח, ובמחשבת זריקה כזו, אכן אינו נעשה
 18 פיגול.
 19 מתוך מר זוטרא: אפר כר וזבא, הרי מודה שמואל שעל ידי זריקה
 20 שלא במקומו לא הותר הבשר באכילה, והדן הוא שרק זריקה
 21 דשקלא - שמתירה בשר באכילה מותרת - מביאה לידי פיגול, אבל
 22 זריקה דלא שקלא בשר באכילה לא מותרת לידי פיגול. שאם חישב
 23 לעשות מחר זריקה כזו שגם היום לא היתה מתירה את הבשר, אן
 24 מחשבה זו עושה פיגול.
 25 שואל רב אשי: אפר ליה רב אשי לפר וזבא, מנא לך הא - מנין
 26 לך שדן פיגול תלוי בהיתר הבשר וולא רק בכפרת הבעלים.
 27 משיב מר זוטרא: דכתיב בענין פיגול ויקרא ויהי ויאם האכל יאכל
 28 מבשר ובה שלטיו ביום השלישי וגו' פיגול יהיה והנפש האכלת
 29 ממנו עונה תשא, ומסמיכות המילה 'פיגול' לאיסור אכילה יש
 30 לדרוש שדווקא מי שפיגולו גרם לו שיהיה אסור באכילה, עליו
 31 נאמר עונש פיגול, יצא בשר זה שנזרק דמו שלא במקומו וגם חשב
 32 בשעת זריקה זו מחשבת פיגול, שאין פיגולו גרם לו להיות אסור
 33 באכילה אלא איסור דבר אחר וזריקה שלא במקומו גרם לו, ולכן
 34 אן חייבים עליו כרת. והוה המקור שאם זרק שלא במקומו ובשעת
 35 זריקה זו חשב לאכול בשר או להקטיר אימורין למחר, אינו נעשה
 36 פיגול. ולאחר שלמדנו זאת, יש ללמוד, שכמו כן אם חישב בשעת
 37 השחיטה לעשות זריקה זו והיינו זריקה חוץ למקומו למחר, אן זו
 38 מחשבת זריקה המפגלת.
 39 שואלת הגמרא: אי הכי, איפסולי נמי לא ליפסול - לא יפסל הקרבן
 40 כלל על ידי מחשבה זו, שזרוק למחר שלא במקומו, ומדוע שנינו
 41 שהוא פסול.
 42 משיבה הגמרא: אפר רב נתון כר יצחק, הטעם שנפסל, מידי דהוה
 43 אפחשבת הינוח - כמו שהוא הדין במחשב להניח את הדם לאחר
 44 זמנו, שהקרבן נפסל בכך, וגם כאן, חישב להניח את הדם עד מחר,
 45 וברייתא זו אליבא דרבי יהודה לקמן (ל) שסובר שמחשבת הינוח
 46 פוסלת.
 47 ריש לקיש מפרש את משנתנו באופן אחר משמואל ואף שגם הוא
 48 סובר כשיטת שמואל בענין זריקה שלא במקומו: ריש לקיש אפר,
 49 לעולם מה ששנינו במשנתנו (ט) שאם זרק שלא במקומו פסול,
 50 הכוונה שפסול ממש ואף הבעלים לא נתכפרו, וזריקה שלא
 51 במקומו במקומו דמי לענין הכפרה ואך לא לענין אכילת בשרו.
 52 וכמו שדרש לעיל (ט) שמואל מפסוק, ולא קשיא ממשנתנו, שיש
 53 לומר שקלא, בדרשה של הפסוק מדובר שנתן שלא במקומו בשתיקה
 54 וללא מחשבת פסול, וקלא, במשנתנו, מדובר שנתן שלא במקומו
 55 באמירה לאכול את הבשר חוץ לזמנו, והשמיעה המשנה שהקרבן
 56 פסול אך אן בו כרת, והטעם, משום שמחשבה בשעת זריקה זו,
 57 מחשבה היא לענין לפסול, שהרי כזריקה במקומו היא, אך אינו
 58 נעשה פיגול, משום שזריקה שאינה מתירה את הבשר באכילה אינה
 59 מביאה לידי פיגול.

60 מאחר שבעיקר הענין, ריש לקיש סובר כשמואל, שבוריקה שלא
 61 במקומו נתכפרו הבעלים, יש להקשות עליו את כל אותן הקושיות
 62 שהקשתה הגמרא לעיל על שמואל, וכן יש לתרץ עליהן כמו
 63 שהירצו לפי שמואל. הגמרא מציינת את מוחלף הקושיות והתירוצים
 64 בראשי פרקים: תנן [כו'] במשנה לקמן (לב) נתנו על הכבש וכו' וכמו
 65 שמקשה הגמרא לעיל (סא) ויתורץ כמו שתירצה הגמרא (סב). עוד
 66 קשה, ששנינו, חישב ליתן את הניתנים למטה למעלה למעלה
 67 למטה כו' וכמו שמקשה הגמרא מברייתא זו לעיל, ויתורץ כמו
 68 שתירצה הגמרא וכן כל המשא ומתן עד התירוצי האחרון, והיינו
 69 מידי דהוה אפחשבת הינוח ואליבא דרבי יהודה.
 70 רבי יוחנן חולק על שמואל וריש לקיש, וסובר שזריקה שלא במקומו
 71 אינה כבמקומו: רבי יוחנן אפר, אידי ואידי - זה חזק, משנתנו, שלא
 72 במקומו פסול לגמרי, והמשנה לקמן (לב) שאם זרק שלא במקומו
 73 יחזור הכשר ויקבל וזרוק כדנינו, בשתיקה מדובר שנתן - שזרק
 74 בשתיקה, והדן הוא שזריקה שלא במקומו לאו במקומו דמי, אלא
 75 הרי הוא כאילו זרק על הרצפה, והוא ששנינו במשנה לקמן שיש
 76 תקנה לקרבן על ידי זריקה שניה, הוא באופן דאיבא עוד דם הנפש
 77 בצואר הבהמה, והוא ששנינו במשנתנו שפסול לגמרי, באופן דליבא
 78 עוד דם הנפש בצואר הבהמה, ולא שייך לקבל את הדם שנית.
 79 הגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן: תנן במשנתנו, אם זרק שלא
 80 במקומו, פסול ואין בו כרת לאוכל מבשר הקרבן. ובשקלא לריש
 81 לקיש, שהעמיד את המשנה בורק במחשבת חוץ לזמנו, היינו דקתני
 82 פסול ואין בו כרת, להשמיע חידושו, שאף על פי שחישב בוריקה זו
 83 (שלא במקומו) מחשבת חוץ לזמנו, אינו נעשה פיגול, וכמו שנתבאר
 84 בגמרא לעיל, שזריקה שאינה מתירה את הכשר באכילה אינה
 85 מביאה לידי פיגול. אלא לרבי יוחנן, שמעמיד את המשנה בשתיקה,
 86 ומה ששנינו 'פסול', היינו משום שזריקה שלא במקומו אינה
 87 כבמקומו. אם כן סא - מהו שאמר החנא, 'אין בו כרת', הלא פשוט
 88 הדבר שאין כרת, ולא היה צריך להזכיר זאת. מסיימת הגמרא: קשיא
 89 - אכן קושיא זו קשה על רבי יוחנן.
 90 שואלת הגמרא: ולשמואל, שפירש (לעיל ט) את מה ששנינו
 91 במשנתנו 'פסול' שהבשר פסול משום שהזריקה היתה שלא במקומו,
 92 ומדובר שזרק בשתיקה, סא - מהו ששנה התנא 'אין בו כרת', מדוע
 93 הוצרך להשמיע זאת. משיבה הגמרא: הכי קאמר התנא, אם נתן את
 94 הדם שלא במקומו, הכשר פסול, ואם נתן שלא במקומו במחשבה
 95 של חוץ לזמנו, הקרבן פסול ואין בו כרת לאוכל מבשרו, שכיון
 96 שאן זריקה זו מתירה את הבשר באכילה, אינו נעשה בה פיגול.
 97 הגמרא מוסיפה להקשות על דברי רבי יוחנן: ולפי רבי יוחנן קשה,
 98 אי זריקה שלא במקומו לאו במקומו דמי, ואינה זריקה כלל, ליתני
 99 כי - יהיה כמו נשפך הדם מן הקלי על הרצפה, ששנינו לקמן (לב)
 100 שאם אספו כשר, וגם כאן ושזרק במקום שאינו ראוי ואספנו
 101 מהמזבח וזרוק שוב כדנינו. ומדוע שנינו במשנתנו שאם זרק שלא
 102 במקומו, פסול.
 103 מתרצת הגמרא: התנא של משנתנו כבר לה בטאן דאפר שאם זרק
 104 את הדם על המזבח שלא במקומו לאו ואספנו, שאף על פי שלא נזרק
 105 כהלכתו, קלטו המזבח, ופסק על ידי כך מלהיות ראוי לזריקה חרשה.
 106 הגמרא מבארת וזכר מצאנו שיטה כזו: דאפר רב יצחק בר יוסף
 107 אפר רבי יוחנן, רבי יוסי ורבי שמעון נחלקו בענין דם שנזרק שלא
 108 כדנינו, האם יאספנו, והכל מודים בגינתין למעלה שנתנו למעלה,
 109 וכן בנייתנים למטה שנתנו למטה, אלא שנתנם שלא במצות, וכגון
 110 במחשבה הפוסלת או שנתנם ביד שמואל, לא יאספנו בשביל לחזור
 111 ולזרוק כמצותו, שכיון שניתן במקומו הראוי נסתלקה ממנו תורת
 112 זריקה. ולא נחלקו התנאים אלא בדם שניתן שלא במקומו, וכגון
 113 בגינתין למעלה שנתנו למטה, וכן בנייתנים למטה שנתנו למעלה,
 114 שרבי יוסי אפר, אף על פי שזריקה שלא במקומו אינה כבמקומו,
 115 מכל מקום לא יאספנו, שכיון שעל כל פנים נזרק על המזבח פקעה
 116 ממנו תורת זריקה, ורבי שמעון אפר ואספנו, שמאחר שזריקה
 117 שלא במקומו אינה כבמקומו, הרי זה כנזרק על הרצפה, שאן זו
 118 זריקה כלל, וכיון שלא נתקיימה בדם זה זריקה, אוספו חזרוק שנית.

ומשנתנו בדברי האומר לא יאספנו, והיינו כרבי יוסי.

שיטה אחרת במחלוקתם של רבי יוסי ורבי שמעון: ורב חסדא אסר אבימי, הבל - רבי יוסי שמעון מודין בניתנין לטפה שנתנין למעלה שלא יאספנו, שכיון שניתן במזבח הראוי לו, אינו כנשפך על הרצפה, אלא קלטו המזבח כדי שלא יהיה ראוי לזריקה אחרת, וכל שבן בניתנין למעלה שנתנין לטפה לא יאספנו, הואיל ודמים העליונים שניתנו למעלה לטפה הן באין - אחרי הזריקה שותתים ויורדים למטה, ואם נתנם לכתחילה למטה קרובה היא למתנה גמורה, שהרי סופם היה לרדת לשם. לא נחלקו אלא בניתנין לפנים במזבח הפנימי שנתנין בחוץ - בחיצון, וכן בניתנים בחוץ שנתנין לפנים, שרבי יוסי אומר יאספנו, שכיון שלא היה ראוי למזבח זה, לא קלטו המזבח כלל, והרי הוא כנשפך על הרצפה, ורבי שמעון אומר לא יאספנו, שהרי גם מזבח אחר שם מזבח עליו, וקולטו כדי שלא יהיה ראוי להזרוק שוב.

הגמרא מביאה ראיה לסברא הנ"ל, שיתכן שאף שלא במקומו אינו במקומו מכל מקום לא יאספנו אסר רב נחמן בר יצחק, אף אגן נמי תנינא בברייתא כסברת רבי יוחנן. הקדמה: דברים שנפסלו להקרבה, אם עלו על גבי המזבח, לא ירדו ממנו אלא יוקטרו עליו, שהמזבח מקדש את הפסולים (למקם פג), דין זה נלמד מהכתוב ויקרא וזאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל העולה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו, ודרשו, שמשעלה על המוקד, יהיה שם כל הלילה ואש המזבח תוקד בו, כלומר אף דבר פסול שעלה, יוקטר. ושנינו בענין זה: רבי יהודה אומר, בפסוק הנ"ל כתובות מילים 'זאת', 'היא', 'העולה', 'הרי אלו' [שלישה] מיעוטיין, ללמד שלא כל הפסולים שעלו למזבח לא ירדו, אלא יש למעט מכללם שלושה, והיינו פרט לנשחטה בלילה, וכן שנשפך דמה, וכן שיצא דמה חוץ לקלעים ונפסל בכך, שבאלו אם עלתה הבהמה על המזבח תרד. רבי שמעון אומר, 'עולה' אין לי אלא עולה בשדה, מנין לרבות שנשחטה בלילה שאם עלתה לא תרד אלא תוקטר, ושנשפך דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים, והלן - שלן בשרה חוץ למזבח ונפסל בעלות השחר, והוציא - שיצא בשרה חוץ לעורה ונפסל, והטמא - שנטמא בשרה, ושנשחט על מנת להקטיר חוץ לזמנו וחוץ למקומו, שמתשבות אלו פוסלות את הקרבן, ושקיבלו פסולין כגון בעל מום וזרקו את דמה, והדמים הניתנין למעלה שנתנין לטפה, והניתנין לטפה שנתנין למעלה, והניתנין בפנים - במזבח הפנימי שנתנין בחוץ, והניתנין בחוץ שנתנין בפנים, והפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן, מנין שלא ירדו, תלמוד לומר 'זאת העולה', ריבה תורה אהת לכל העולין, בין כשרים ובין פסולים, שאם עלו לא ירדו. יכול שאני מרבה אף הרובע והגרגע והמוקצה - בהמה שייחודה להקריבה לעבודת כוכבים, והנעקב - שהשתחוה לה, והאיתן - בהמה שניתנה כשכר לזונה, והטחור - בהמה שהיא מחיר כלב, וכגון שהחליף כלב כשה, והבלאים, כגון שנולדה מכבש ועו, והמריפה ויוצא דופן - שלא נולד כדרכו אלא שפתחו את בטן אמו והוציאוהו, תלמוד לומר 'זאת', שמשמע, זאת ולא אחרת, ובא למעט כל אלה. שואלת הברייתא: ומה ראית לרבות את אלו והלן והיוצא וכרן ולהוציא את אלו והרובע והגרבע וכו'. משיבה הברייתא: מרבה אני את אלו שהיה פסולין בקודש - שלא שייך פסולם אלא לאחר שבאו לעורה וכמו הלן והיוצא ומוציא אני את אלו שלא היה פסולין בקודש - שפסולם שייך אף בחוץ לעורה וכמו הרובע והגרבע.

ומכאן מוכיח רב נחמן בר יצחק: קתני מיהא - שנינו על כל פנים בדברי רבי שמעון, הדמים הניתנין לטפה שנתנין למעלה, ולמעלה שנתנין לטפה, אם עלו האימורין לא ירדו, ולא פליג בזה רבי יהודה. והרי רבי יהודה סובר שאם נשפך הדם על הרצפה אם עלה ירד, וכשזרק שלא במקומו לכאורה הרי זה כנשפך, ועם כל זה מוכח שאין הדבר כן, ומאי טעמא, לאו משום דקלטיה מנחה - וכי לא משום

שקלט המזבח את הדם וקידשו ונחשב מתוך כך שנעשתה זריקה ושפטע מינה שאף אם נזרק שלא במקומו, פסק על ידי כך מלהיות ראוי לזריקה אחרת ולא יאספנו לזרוקו שנית. אסר רבי (אליעזר) [ואלעזר], מנחה הפנימי מקדש פסולין, שאם עלו עליו לא ירדו.

מקשה הגמרא: מאי קא משפטע לן, הלא תנינא בברייתא (המבאה לעיל), דמים הניתנין בפנים כו' שנתנין בחוץ, וכן הניתנים בחוץ שנתנין על המזבח הפנימי, אם עלו אימוריהם על המזבח (החיצון) לא ירדו, ואף רבי יהודה מודה בזה, ואף שסובר שכאשר נשפך הדם ירדו, על ברחך שכאן אינו כנשפך. והנה הדם החיצון שהובא בפנים נפסל בכניסתו להיכל, וגם כשזרקו על המזבח הפנימי היה לנו להחשיבו כנשפך על הרצפה, שהרי פסול הוא ואין זו זריקה כלל, ומדוע אין אומרים כן, אלא על ברחך קלט המזבח הפנימי לדם זה וקידשו, ונחשב שנעשתה זריקה, ואינו כנשפך על הרצפה. ומוכח שגם המזבח הפנימי מקדש את הפסולים.

מתרצת הגמרא: אי מהתם - אם לא היינו למדים אלא מהברייתא תוה אמינא, הני מילי דם דחוי ליה - מה שהמזבח הפנימי מקדש פסולים, לא נאמרו אלא לגבי דם, הואיל והוא דבר הראוי למזבח הפנימי, אבל קומץ המנחה הלא חוי ליה, איטא לא מקדשו, ואם עלה עליו ירד. קא משפטע לן רבי אלעזר שמזבח הפנימי מקדש אפילו אלו שאינם ראויים לו.

הגמרא מקשה על רבי אלעזר: מיתביב, שנינו בברייתא, קטרת ורה - קטורת נרבה, שעלתה לגבי ו-על גבין מנחה הפנימי תרד, שאין לך מקדש פסולין אלא מנחה החיצון בראוי לו, מבואר שחיצון אין, אבל פנימי לא מקדש.

מתרצת הגמרא: תריין - תריץ ופרש את הברייתא הכי, קטרת ורה שעלתה למנחה החיצון, תרד, שאין מנחה החיצון מקדש פסולין אלא הראוי לו מצד עצמו אף שיש בו איזה פסול, אבל קטורת אינה ראויה למזבח החיצון כלל. והפנימי מקדש פסולים בין בראוי לו בין שאין ראוי לו, וכגון קומץ המנחה, שאף שמעיקר הדין אין קרב על הפנימי כלל, אם עלה לא ירד.

שואלת הגמרא: מאי טעמא שלא שוה חיצון לפנימי. משיבה הגמרא: האי - החיצון הוא כרצפה, שהוא בנין אבנים ולא נמשח בשמן המשחה, לפיכך אין קדושתו חמורה, והאי - הפנימי מלבד היותו מזבח נחשב גם כלי שרת ונמשח עם המשכן, ולכן קדושתו חמורה יותר, ומקדש אף את שאינו ראוי לו.

משנה

משנה זו עוסקת בדין מחשבות 'חוץ למקום' ו'חוץ לזמן' המביאות את הזבח לידי פסול.

השוחט את הזבח על מנת לזרוק דמו בחוץ לעורה או מקצת דמו בחוץ, או להקטיר אימוריו בחוץ או מקצת אימוריו בחוץ, או לאכול בשרו בחוץ למקום הראוי לאכילה, או ביות מבשרו בחוץ, או לאכול ביות מעור האליה - מעור הזב בחוץ, בכל אלו הקרבן פסול ואין בו ברת לאוכל ממנו.

והשוחט על מנת לזרוק דמו למטה, או מקצת דמו למטה, או להקטיר אימוריו למטה או מקצת אימוריו למטה, או לאכול בשרו למטה או ביות מבשרו למטה, או לאכול ביות מעור האליה למטה, בכל אלו הקרבן נפסל ונעשה פגול, והאוכלים ממנו אפילו בתוך זמנו הראוי תיבב עליו ברת.

גמרא

הגמרא מניחה שאליה המזכרת במשנתנו היא אליה של כבש, שהיא קרבה למזבח, ולפי זה מבררת את דברי המשנה: סבריה - סברו בני בית המדרש שלענין מצות ההקטרה עור אליה